

DEMOKRASİ, SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ VE MESLEK ODALARI

TMMOB ve bağlı Odalarının yöneticilerinin değişik zamanlarda yapılan açıklamalarında kullanılan sivil toplum örgütü olduğumuza yönelik vurgulamalar bu yazının hazırlanmasına neden olmuştur. Yazı bu yönü ile konunun tartışılmasına katkı sunma amacı taşımaktadır.

Türkiye'de STK (Sivil Toplum Kuruluşu) kavramıyla tanışıklığımız 1980'li yıllara dayanıyor. Farklı ülkelerde yaşanan demokrasi mücadelesinde birincil aktörlere bakıldığında, ülkemize göre farklılıklar bulunduğu görülmektedir. Bu farklılıkların ise Türk toplumunun demokrasi kültürünün geliştirilmesi konusunda kendisini henüz geliştiremediği, göçebe düzenden, yerleşik tarım toplumu sürecine geçiş ve kentlere doğru istem dışı göçler, sanayi devrimi vb. süreç eksikliklerinin varlığı tartışılmaktadır. Burada; "toplumun gelişim evrelerinde tamamlanmamış süreçler, halkın demokrasi kültürüne katılımını olumsuz kılmakta, ertelemekte veya demokrasi mücadelesini başka güçlere havale etmektedir" görüşünde ortaklaşmaktadır.

Batı toplumlarında farklı süreçlerle gelişen STK/STÖ örgütlenmeleri, toplumu yöneten veya elinde bulundurduğu "araçlarla" kontrol edebilen, idare/güç erkinden bağımsız "hükümet dışı örgütler" olarak ifade edilmişlerdir. (A.İnsel-STK'ların Meşruiyeti)

Aslında kavramsal olarak nasıl ki politik toplum diye bir tanımlama yok ise, sivil toplum olarak da olmaması gerekir. Kavram ilk olarak J. J. Rousseau ile başlayıp, Hegel'e kadar değişik katkılarla kullanılmıştır.

Demokrasi kavramının (katılım) olarak tartışılmaya ve geliştirilmeye çalışıldığı süreçlerde, STÖ'leri "idare/yönetim dışı kuruluşlar" veya "devlet dışı örgütler" olarak algılanmışlardır. Bu yönüyle idarenin (iktidarın) yönetme erkine karşı, alınan kararlara karşıtlığı (muhalefeti) ifade edebilmek, bu yönüyle toplumda yönetilenlerin taleplerini anlatabilmeleri ve bu talepleri baskı aracına kavuşturabilmeleri için bir araca gereksinimleri bulunmaktaydı. İşte STK veya STÖ'leri bu duyulan gereksinimin aracı olarak doğmuştur.

Türkiye'de "devlet kavramından anlaşılacak genel değer yargılarının dışında/karşısında bulunmak zanlı olmak için güçlü

bir kanıt oluşturduğundan" daha yumuşak bir tabir tercih edilmiş ve Sivil Toplum Örgütü tanımlaması kullanılmıştır. Özellikle 1980 sonrası darbenin karşısında, demokrasinin savunulamaması tartışmalarında "bizde STÖ 'nin gelişmemiş olması" vb. gerekçeler de kullanılmıştır. 1980 Darbesi; ülkemiz demokratik gelişimi açısından henüz hesaplaşamamış bir dönem olarak buzlukta bekletilmektedir. Sivil toplum örgütleri yurttaşlık bilincinin oluşturulması için toplumun belirli siyasal kanadı tarafından desteklendiler. Devlet karşısında güçsüz kalan siyasal oluşumların arkasındaki toplumsal desteği artırmayı, bilinçli yurttaş katılımlarını güçlendirmeyi amaçlıyorlardı. Bu bilinci

oluşturdukları ölçekte toplumsal meşruiyet kazanabileceklerdi. Ancak yurttaş eksenli STÖ ne yazık ki günümüze kadar (birkaç örnek hariç olmak üzere) büyük ölçüde başarısız kalmıştır.

Başarısızlık sadece Türkiye'de değil, neoliberal fırtınanın etkisi altında kalan tüm coğrafyalarda

siyasetin siyasetsizleşmesi geçen yirmi yıl zarfında ciddi bir boşluk yarattı. Bunun silah ve güç zoruyla daha vahşi biçimde gerçekleştirildiği Türkiye'de, ortaya çıkan boşluğu kısmen STK'lar doldurmaya çalıştılar. Siyasete akamayan enerjiyi kendilerine çektiler. Bu hem yeni tür bir siyasallaşmanın ön habercisiydi hem de siyaset alanının boşalmasını kalıcı kılıyordu. (A.İnsel-STK'nın Meşruiyeti) Sivil Toplum Örgütleri bu zaman içinde iktidar tarafından kullanıldı ve bu kullanım devletin verdiği destekle kalıcılaştırıldı.

17 Ağustos 1999 depremi güçlü STK örgütlenme dönemi olmuş, devlet bu örgütlenmeye destek vererek, "kamu alanına ayırmadığı kaynak ve denetimsizliğin sonucunda yaşanan ağır tahribatın sorumluluğunu topluma yaymıştır. Daha sonra **"bu destek; siyasal olmayan alanın kontrolüne yönelik bir araca dönüştürülerek, Sivil Toplum Örgütü kavramı devletleştirilmiştir!"**

Sorun, STK'ların bu yapıları içinde, toplumdan ayrı bir saygınlık beklentisi taşımalarında yatıyor diyor Ahmet İnsel. Bu saygınlık beklentisi "toplumda statüko kavramının kalıcılaştırılması ile ilgilidir. Artık statüko; toplumsal olanla olmayı, değerli olanla olmayı ayıran bir seçki aracıdır. Ancak toplumsal yarar yada fayda kavramı altında, özveriye dayalı, almadan vermeye dayalı değer yargısı görünümü

Demokrasi kavramının (katılım) olarak tartışılmaya ve geliştirilmeye çalışıldığı süreçlerde, STÖ "idare/yönetim dışı kuruluşlar" veya "devlet dışı örgütler" olarak algılanmışlardır

altında, çoğu zaman gelir amaçlı bir faaliyet sürdürülen STK'nın tartışıldığı bilinmektedir. Benzeri STK çalışmalarının amaçları itibarıyla olumlanması bir yana, etkinlikleri ve uygulamalarının denetiminde yetersiz kaldığı belirtilmektedir. Bu yetersizliği yaratan etki ise STK'nın sermaye/egemen zümre tarafından finanse edilmesi/kontrol edilmesi, başka beklentiler nedeniyle bu yapılanma talebinin kullanılmasıdır. Yapılanmalarda kitle örgütü olmamasından kaynaklanan iç denetim eksikliğinin denetimsizliği getirdiği saptaması haklılık kazanmaktadır.

Yasa ile kurulmuş benzer kurumlar gibi, TMMOB aynı zamanda bir STÖ olabilir mi? Konu ile ilgili tartışmalar ve yaşanan süreç incelendiğinde, TMMOB ve bağlı odalarının STÖ olmadıkları sonucuna ulaşıyorum. TMMOB'nin STÖ ile karıştırılmasının nedeni ise, bu kavrama yüklenen gerçek anlamın ülkemizde henüz karşılığını bulamamasından kaynaklanmaktadır.

STÖ örgütlenme modelinin toplum tarafından yeterince sahiplenilmemesi neticesinde bu boşluğun, (bazı iyi niyetli yaklaşımlara karşın) yukarıda anlatılan yapılanma ile doldurulmaya çalışılması sonucunda kavramın içi

boşaltılmıştır. Bu boşluğun sonucu, toplumsal olana dair alanın doldurulmasına yönelik beklentilerin bir bölümü de, ana uğraş alanlarının dışında olsa dahi gerçek STÖ yapılanması tamamlanmadığından, TMMOB, TTB, Tabip Odaları vb. kurumlarca doldurulmaktadır.

TMMOB 6235 sayılı yasaya göre kurulmuştur. Bu alan 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Yasa hükümleri ile korunmuştur. TMMOB "Yasama, Yürütme ve Yargı" dengesi içinde, yer alan yürütme erkinin bir bölümünü "idare" kavramında ifadesini bulan iktidarlardan ayrı bir bağımsız yapı içinde kullanmaktadır. Devlet kavramı ile ifade edilen yapılanma içinde, yasalarla tanımlanan, "devlet ya da kamu alanında düzenleme ve denetim yetkisi ile donatılmıştır." Bu Sivil Toplum Örgütü tanımına uymayan bir özelliktir.

Yukarıda tartıştığımız bilgiler ışığında TMMOB ve Odaları kendilerini "demokratik, kitle meslek örgütü" olarak tanımlamayı tercih etmektedir. TMMOB "iç denetimsizlik, idare erkinin antidemokratik yapılanması ve devamı" vb. olumsuzlukları yaşamamakta, demokratik yapılanmasını üye katılımı ile zenginleştirmeyi canlı bir amaç olarak korumaktadır."

Dünya Petrol fiyatlarının yüksek olması, kullandığı petrolün %95'ini ithal eden Türkiye'yi oldukça zora sokuyor. Türkiye, Tüpraş verilerine göre 2005 yılında 22.8 milyon ton/yıl petrol ithal etti. Petrol fiyatının 60 \$ olması durumunda yılda 10.9 milyar \$ ödeyecek olan Türkiye, fiyatların 80\$ olması durumunda ise 14.5 milyar dolar ödeyecek.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC), günlük petrol üretim miktarını 28 milyon varilde tutma kararı aldı. OPEC Başkanı ve Nijerya Petrol Bakanı Edmund Daukoru, OPEC üyesi ülkelerin bugün Viyana'da yılın 2. çeyreği petrol üretim miktarına yön vermek üzere biraraya geldiği toplantı sonrasında yaptığı açıklamada, OPEC'in şu an günlük 28 milyon varil olan petrol üretim miktarını değiştirmeyeceğini bildirdi. "Sadece izleyen ve edilgen bir toplum olmak yerine, enerji tasarrufunu ön plana alan bir enerji politikasını oluşturabilen, ne yapacağını bilen bir toplum olma zamanı gelmedi mi?"

Erozyon sonucu taşınan verimli topraklar, baraj göllerini doldurarak, barajların ekonomik ömürlerini kısaltıyor. Fırat Nehri, yılda 108 milyon ton, Yeşilirmak 55 milyon ton toprak taşıyor. Her yıl Keban Barajı'na 32 milyon, Karakaya Barajı'na 31 milyon ton toprak birikiyor. **"Çevresel Etki ve Değerlendirme (ÇED) denilince ürkenlerin dikkatine..."**

Bilim adamlarının yaptığı bir araştırmaya göre atmosferdeki karbondioksit (CO2) oranı rekor seviyeye ulaştı. İnsana bağlı CO2 salımının etkilerinin denizlerin altında bile hissedilebildiğini belirleyen bilim adamları, karbondioksit artışının yüzyılın sonuna doğru okyanuslardaki yaşamda büyük değişiklikler meydana getirebileceği görüşünü dile getirdi. "Ağaç dikmek için çocuklarımızın harçlıklarına göz diken Orman Teşkilatı'nın dikkatine..."